Рожелюк В. М.
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку й контролю в сфері публічного управління
Жук Н. Т.
аспіранка кафедри обліку й контролю в сфері публічного управління
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна

Фінансові ризики та загрози в системі економічної безпеки підприємств

Економічний розвиток суб'єктів ринкових відносин супроводжується значною кількістю факторів негативної дії, які становлять загрози для існування і формалізуються у певних видах ризику. Протистояти цим явищам може лише ефективна система економічної безпеки, що підтверджується значною кількістю напрацювань у зазначеній сфері [1-5].

Необхідність поглибленого дослідження проблем економічної безпеки спричинене ринковими відносинами, які формуються в умовах підвищення внутрішніх та зовнішніх ризиків, швидкого зростання дестабілізуючих чинників, деіндустріалізації економіки, згортання інвестиційної діяльності, поширення тіньової економіки та т. д. Вперше термін «економічна безпека» був вжитий 32-м президентом Сполучених Штатів Америки – Ф. Рузвельтом, хоча проблемне коло питань щодо забезпечення економічної безпеки країни виникло значно раніше, а саме – з появою держави як такої [1].

Переважна більшість дослідників виділяють економічну безпеку держави, регіону, підприємства. Економічну безпеку не слід розглядати відособлено, оскільки саме держава через відповідні органи, прийняті законодавчі акти, економічну політику створює умови для функціонування суб'єктів господарювання. В економічній літературі при розгляді таких понять як «загроза» та «ризик» існують різні думки щодо їх взаємозв'язку:

– ризик як результат впливу загрози (загроза є джерелом ризику);

– ризик як ймовірність настання загрози (ризик є джерелом загрози);

– ризик як усвідомлена частина загрози (ризик є складовою загрози);

– ризик як свідома дія, що може стати загрозою (ризик як дія та можливе джерело загрози) [2].

Відтак, «небезпека», «загроза» та «ризик» є дефініціями взаємопов'язаними і взаємообумовленими, а їх виникнення спричинено невизначеністю зовнішнього середовища. Ці поняття висвітлюються як:

– небезпека – це об'єктивно існуюча реальність, яка може порушити стан рівноваги суб'єктів і призвести до негативних наслідків;

– загроза – це наслідок небезпеки у вигляді об'єктивного чинника потенційно негативної дії;

– ризик – це об'єктивно-суб'єктивна категорія, що пов'язана з певною мірою невизначеності результату внаслідок прийнятого рішення (дії і/або обставин) [3].

Однак, існує таке поняття як «виправданий ризик», тобто ризик – це не лише втрати, а також певні можливості, що можуть мати позитивний прояв у вигляді додаткових надходжень (прибутку). Для мінімізації негативного впливу загроз та ризиків, а також їх формалізації, використовується система управління ризиками, яка комплексно охоплює вищезазначені питання, однак у процесі її використання існує об'єктивна потреба постійного її удосконалення з метою підвищення ефективності системи загалом.

Головною метою управління фінансовими ризиками є забезпечення фінансової безпеки підприємства в процесі розвитку і запобігання можливого зниження його ринкової вартості. При цьому вирішується ряд завдань: виявлення сфер підвищеного ризику фінансової діяльності підприємства, що генерують загрозу його фінансовій безпеці; усестороння об'єктивна оцінка імовірності настання окремих ризикових подій і пов'язаних з ними можливих фінансових втрат; забезпечення мінімізації рівня фінансового ризику у відношенні до передбаченого рівня дохідності фінансових операцій; забезпечення мінімізації можливих фінансових втрат при настанні ризикової події.

Важливою складовою механізму управління фінансовими ризиками є система ризик-аналізу. На думку І. Бланка фінансовий ризик-аналіз це процес дослідження умов зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на фінансовий стан і основні результати фінансової діяльності підприємства з метою ідентифікації та об'єктивної оцінки фінансових ризиків [4]. Основними моментами методики здійснення ризик-аналізу є: формування інформаційної бази, ідентифікація ризиків, оцінка рівня і вартості ризиків, оцінка можливості зниження вихідного рівня і вартості фінансових ризиків, встановлення системи критеріїв прийняття ризикових рішень [5].

Таким чином, побудова ефективної системи управління ризиками є актуальними питаннями сьогодення, оскільки дозволяють розробити комплекс заходів із мінімізації загроз і ризиків провадження фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Ляшенко О. М. Концептуальнізація управління економічною безпекою підприємства : [монографія] / О. М. Ляшенко. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.
2. Кириленко В. І. Інвестиційна складова економічної безпеки : [монографія] / В. І. Кириленко. – К. : КНЕУ, 2005. – 226 с.
3. Жукевич С. М. Аналіз й оцінка фінансових ризиків в системі управління суб'єктів господарювання / С. М. Жукевич, Н. І. Карпишин // Інноваційна економіка. – 2017. – №5-6 [63]. – С.180-185.
4. Бланк М. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600 с.
5. Рожелюк В. М. Експрес-діагностика фінансового стану в системі управління безпекою підприємства / В. М. Рожелюк, Н. І. Жук // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – с. 232-234.